

KNHB

KONINKLIJKE NEDERLANDSE
HOCKEYBOND

Handboek

Opleiding Spel- en teambegeleiding
voor opleiders en organisatoren

official partners Koninklijke Nederlandse Hockey Bond

COLOFON

Dit handboek is bedoeld voor iedereen die binnen de vereniging betrokken is bij de organisatie en uitvoering van de opleiding Spel- en teambegeleiding voor Jongste Jeugd en G-/LG-hockey. Hieronder vallen met name de opleiders, praktijkbegeleiders en de organisatoren.

De opleiding Spel- en teambegeleiding en de bijbehorende materialen zijn door de afdelingen Arbitrage en KNHB Academie van de KNHB ontwikkeld in samenwerking met een aantal deskundigen. Deze herziene uitgave is aangepast aan de (spel)regels Jongste Jeugd en G-/LG-hockey die vanaf seizoen 2015-2016 gelden.

Uitgave KNHB, oktober 2015

VOORWOORD

Ieder weekend staan spelers en speelsters te springen om het veld op te gaan en een wedstrijd te hockeyen. Al deze wedstrijden moeten begeleid worden door spelbegeleiders die er voor iedereen een leuke, veilige en leerzame wedstrijd van kunnen maken. Daarnaast heeft ieder team ook één of meerdere teambegeleider(s) nodig. Enthousiaste ouders, met of zonder hockeyachtergrond, die graag hun kinderen begeleiden. Maar weet iedereen wat er van hun verwacht wordt?

Om alle spel- en teambegeleiders goed voorbereid het veld op te laten gaan, kunnen zij de laagdrempelige opleiding Spel- en teambegeleiding volgen. Met behulp van dit handboek kunt u de opleiding organiseren op uw vereniging en de deelnemers opleiden tot spel- en teambegeleider.

Veel plezier en succes gewenst!

INHOUDSOPGAVE

Opzet van de opleiding	5
Inhoud van de opleiding	6
Bijeenkomst 1 Opzet opleiding, spelvoorwaarden en spelregels	7
Bijeenkomst 2 Kenmerken Jongste Jeugd en G-/LG-hockeys, interpretatie spelregels, techniek en tactiek	8
Evaluatieformulier opleiding spel- en teambegeleiding	9
Overzicht bijeenkomsten, opdrachten en informatie	10
Antwoorden bij de opdrachten van het werkboek	11
Organisatie opleiding	27
Checklist voor opleiders en organisatoren	29
Meer informatie	30

OPZET VAN DE OPLEIDING

De opleiding Spel- en teambegeleiding is een laagdrempelige opleiding die binnen de eigen vereniging plaatsvindt. De opleiding wordt gegeven met behulp van dit handboek, PowerPointpresentaties en een werkboek. In dit handboek staan zowel de inhoud als organisatorische randvoorwaarden en tips beschreven voor een goed verloop van de opleiding.

Leren in de praktijk

De opleiding is zo opgezet dat de deelnemers leren in de praktijk. Na de startbijeenkomst gaan de deelnemers aan de slag met het begeleiden van de Jongste Jeugd of G-/LG-hockey. Dit kan direct in de rol van spelbegeleider of teambegeleider. Een deelnemer kan er ook voor kiezen om te starten met een meer assisterende of observerende rol. Deze keuze maakt de deelnemer in overleg met de praktijkbegeleider. Hulpmiddel bij het leren in de praktijk vormt het werkboek met opdrachten en informatie. Tijdens de tweede (en laatste) bijeenkomst wordt aandacht besteed aan de ervaringen die de deelnemers in de tussenliggende praktijkperiode hebben opgedaan.

Deelnemers

De opleiding staat open voor iedereen die geïnteresseerd is in het begeleiden van de Jongste Jeugd en/of G-/LG-hockeys (zowel spel- als teambegeleiders). Vanwege de taken van de begeleiders adviseert de KNHB om hier ouders voor in te zetten.

Opleider en praktijkbegeleiders

De opleider van de vereniging verzorgt de bijeenkomsten. Wanneer de deelnemers in de praktijk aan de slag gaan met het begeleiden van de Jongste Jeugd of het G-/LG-hockey zijn de praktijkbegeleiders het eerste aanspreekpunt. In sommige verenigingen is één van de praktijkbegeleiders tevens de opleider. De opleider en de praktijkbegeleiders zijn bij voorkeur lid van de eigen vereniging.

Organisatoren

De verantwoordelijken binnen de vereniging zorgen er voor dat alle randvoorwaarden voor een goede opleiding in orde zijn. Dit vraagt om een goed overleg met de opleider. De organisatie betekent onder andere het werven van deelnemers, het maken van afspraken met de opleider, het samen met de opleider zoeken naar praktijkbegeleiders, het plannen van data, het regelen van accommodatie en het zorgen voor goede praktijk(leer) plekken voor de deelnemers. De organisatoren maken doorgaans deel uit van de Jongste Jeugdcommissie en/of de G-/LG-commissie. Vanuit die rol en positie is men bekend met de belangenbehartiging van Jongste Jeugd- en G-/LG-aangelegenheden in de vereniging. Het inbedden van de opleiding in het verenigingsbeleid en het structureel begeleiden van spel- en teambegeleiders maken hier deel van uit.

INHOUD VAN DE OPLEIDING

Inleiding

In dit deel van het handboek staan de globale uitwerkingen van de twee bijeenkomsten die horen bij de opleiding tot Begeleider Jongste Jeugd. Het is bedoeld als hulpmiddel voor de opleiders en praktijkbegeleiders. Van belang is dat de deelnemers op een actieve wijze aan het leren worden gezet. Dit geldt voor de praktijk en ook voor de bijeenkomsten. In de planning van de bijeenkomsten staan daarom suggesties voor activerende werkvormen die door de opleider kunnen worden gebruikt. De sheets, waar in de uitwerkingen naar wordt verwezen, zijn van de KNHB site te [downloaden](#).

Algemene doelstelling bijeenkomsten

De algemene doelstelling van de bijeenkomsten is het leveren van input aan de deelnemers voor het leren in de praktijk. Op de startbijeenkomst wordt de bedoeling en de opzet van de opleiding uitgelegd.

Praktijk

Na de startbijeenkomst gaan de deelnemers aan de slag met het begeleiden van de Jongste Jeugd en G/LG-hockeys. Dit kan direct in de rol van spelbegeleider of teambegeleider, maar een deelnemer kan er ook voor kiezen om te starten met een meer assisterende of observerende rol. De keuze maakt de cursist in overleg met de praktijkbegeleider.

Begeleidingsformulier en werkboek

Het hulpmiddel bij het leren in de praktijk is het begeleidingsformulier. Op het begeleidingsformulier tekent de praktijkbegeleider de punten aan die goed gaan en die nog extra aandacht behoeven. De praktijkbegeleider geeft op basis van de registratie feedback en tips aan de cursist. Als het ingevulde begeleidingsformulier en/of de praktijk aanleiding geeft tot verdieping dan kan de cursist in het werkboek ondersteunende opdrachten en informatie vinden. Een overzicht met de relatie tussen de criteria van het begeleidingsformulier, de bijeenkomsten, opdrachten en info is opgenomen in dit handboek. Dit overzicht kunnen de opleider en praktijkbegeleider gebruiken bij het begeleiden van deelnemers. Tijdens de bijeenkomsten wordt ook gebruik gemaakt van het werkboek.

Bijeenkomsten

Tijdens de startbijeenkomst maken de deelnemers kennis met de opzet van de opleiding en staan de onderwerpen spelvoorwaarden (plezier, veilig en leerzaam) en spelregels centraal. Ook vullen de deelnemers voor de eerste keer het begeleidingsformulier in. De tweede bijeenkomst vindt na zo'n vier a vijf weken plaats. Het is de bedoeling dat de deelnemers dan praktijkervaringen hebben opgedaan.

Punten die veelvuldig in de praktijk voorkomen geeft de praktijkbegeleider door aan de opleider om te behandelen op de tweede bijeenkomst. Het is mogelijk om in plaats van twee bijeenkomsten te kiezen voor meerdere kortdurende beïnvloedingsmomenten. De inhoud blijft hetzelfde.

Bijeenkomst 1: opzet opleiding, spelvoorwaarden en spelregels

Locatie:

Datum:

Aantal deelnemers

Samenstelling opleidingsgroep

Naam opleider

Namen praktijkbegeleiders

Algemene doelstelling: na afloop van de bijeenkomst kan de cursist in samenspraak met de praktijkbegeleider aan de slag met het leren in de praktijk.

Focus (zie begeleidingsformulier)

- zorgt samen dat spel plezierig, veilig en leerzaam is
- overlegt met andere begeleiders
- houdt zich aan regels voor begeleider
- geeft aanwijzingen gericht op veiligheid en sportiviteit
- onderbreekt het spel als spelregels worden overtreden
- reflecteert op eigen handelen
- vraagt feedback en advies

Inhoud	Werkvormen (suggesties)	Aandachtspunten/sheets
Welkom	Kort welkomstwoord opleider en commissie JJ en/of G-/LG	Sheets 1, 2
Kennismaking deelnemers, opleider en praktijkbegeleiders	Kennismakingsvormen: Voorstelronde, korte gesprekje met verschillende personen en/of laten invullen blz. 6 van het werkboek.	Alleen indien nodig. Praktijkbegeleiders erbij betrekken. Sheet 3
Doel van de opleiding	Plenaire inventarisatie van verwachtingen deelnemers en koppeling aan profiel of opdracht werkboek werkzaamheden begeleider blz. 9.	Vragenderwijs. Open vragen en doorvragen. Sheet 3
Spelvoorwaarden: plezier, veilig en leerzaam	Opdrachtvormen. In groepjes werken aan de opdrachten 1.2, 2.5, 3.2, 5.2 plenaire bespreking en aanvulling opleider (zie info A werkboek).	Als men nog geen ervaring heeft dan accent op 1.2 en 5.2 Sheets 5 t/m 10
Regels voor de begeleiders	Beantwoorden opdracht 3.4 in opdrachtvorm (groepjes) of onderwijsleergesprek (plenair)	Sheet 11 en 12
Wedstrijdelden voor 3-, 6- en 8-tal hockey.	Opdrachtvormen. Daadwerkelijk buiten uitzetten of op papier tekenen.	Praktijkbegeleiders betrekken. Sheet 13
Begeleidingsformulier	Opdrachtvorm: deelnemers vullen begeleidingsformulier (1) zelf in, bespreken dit met hun praktijkbegeleider en maken concrete afspraken over wat ze in de praktijk gaan doen.	Gebruik en doel van het begeleidingsformulier is voor iedereen helder. Opleider ondersteunt de praktijkbegeleiders. Sheet 14
Afronding	Plenaire samenvatting door opleider.	Manier van werken bijeenkomst staat model voor leren tijdens hele opleiding. Sheets 14 en 15

Evaluatie

Door middel van vragen checkt de opleider bij de deelnemers of de inhoud en opzet van de opleiding tegemoet komt aan hun wensen en behoeften. Opleider en praktijkbegeleiders evalueren de bijeenkomst (wat ging goed en wat moet de volgende bijeenkomst anders?).

Bijeenkomst 2: kenmerken jongste jeugd en G-/LG-hockeyers, interpretatie spelregels, techniek en tactiek

Locatie:

Datum:

Aantal deelnemers

Samenstelling opleidingsgroep

Naam opleider

Algemene doelstelling: na afloop van de bijeenkomst kan de cursist in samenspraak met de praktijkbegeleider verder met het leren in de praktijk en/of afronden van de opleiding.

Focus

- Verplaatst zich in belevingswereld en stimuleert spelers
- Legt de reden van het wisselen uit (teambegeleider)
- Legt de reden van het fluiten uit (spelbegeleider)
- Geeft aanwijzingen gericht op techniek en tactiek (spelbegeleider)
- Start wedstrijd volgens de regels
- Onderbreekt het spel als de veiligheid in het geding is (spelbegeleider)
- Verduidelijkt beslissing met uitleg en standaardsignalen (spelbegeleider)

Ervaringen tussenliggende praktijkperiode

Inhoud	Werkvormen (suggesties)	Aandachtspunten/sheets
Welkom	Kort welkomstwoord en programmaoverzicht door opleider	Sheet 1, 2 en 3
Vragen uit de praktijk van de deelnemers	Opdrachtvorm inventariseren vragen (in groepjes), presentatie vragen plenair en/of op flipover. Opleider geeft aan waar in het programma de vragen zullen worden besproken.	Doorvragen. Nadat deelnemers hun vragen hebben ingebracht voegen opleider/praktijkbegeleiders daar evt. punten aan toe. Sheet 4
Kenmerken Jongste Jeugd en G-/LG-hockeyers en de gevolgen daarvan voor de begeleiding.	Onderwijsleergesprek over kenmerken (info B) of opdrachtvorm (3 groepen), geven van praktijkvoorbeelden van beleving, beweging en (samen) spel.	De behandeling wordt bij voorkeur opgehangen aan de vragen en ervaringen van de deelnemers. Sheet 5
Toepassing en interpretatie van spelregels	Onderwijsleergesprek of opdrachtvorm aan de hand van opdrachten 3.2, 3.5 en 4.2 of de presentatie.	Keuze werkvorm mede afhankelijk van vragen deelnemers en beschikbare tijd. Sheet 6 t/m 11
Techniek en tactiek	Opdrachtvorm: bespreken van ingebrachte casussen of onderwijsleergesprek over info D.	Aanwijzingen techniek en tactiek zijn leerzaam en gericht op veiligheid en plezier. Sheet 12 en 13
Afspraken over vervolg	Groepswork: deelnemers maken samen met praktijkbegeleider afspraken over vervolg/afronding leertraject.	Ook na de formele afronding zijn begeleiding en bijeenkomsten zinvol. Zorg voor contactgegevens. Sheet 14
Evaluatie	Schriftelijk met behulp van formulier (zie volgende blz.)	Sheet 15 en 16
Afronding	Plenair door vertegenwoordiger commissie JJ en/of G-/LG	Over de afronding is voorafgaand aan de opleiding een beslissing genomen.

Evaluatieformulier opleiding Spel- en teambegeleiding

Gegevens cursist (hoeven niet te worden ingevuld)

Naam:

Leeftijd:

Hockeyervaring: wel/niet

Opleidingplaats:

Vragen

1. Wat vind je goed (maximaal 3 punten) aan de opleiding?

2. Welke (maximaal 3) tips heb je ter verbetering?

Aandachtspunten

Bij het beantwoorden van bovenstaande vragen kan je onder andere denken aan de volgende aandachtspunten:

- bijeenkomsten (inhoud, opzet, organisatie)
- opleidingboek (opdrachten, informatie, begeleidingsformulier)
- begeleiding (in de praktijk, tijdens bijeenkomsten)

Overzicht bijeenkomsten, opdrachten en informatie

Werkzaamheden spel- en teambegeleider		bijeenk.	opdr	info
1	Voorbereiden op wedstrijden		1	
1.1	Is op tijd aanwezig		1.1	G
1.2	Overlegt met andere begeleiders	1	1.2	A, G
1.3	Zorgt voor eigen begeleidersattributen		1.3	G
1.4	Draagt voorgeschreven schoeisel/kleding		1.4	G
1.5	Regelt randzaken rondom het team		1.5	C
1.6	Houdt een voorbespreking		1.6	D, B
1.7	Doet een warming-up spel met team (3- en 6-tal)		1.7	D, B
2	Omgaan met spelers		2	
2.1	Verplaatst zich in belevingswereld en stimuleert spelers	2	2.1	B
2.2	Biedt spelers gelegenheid tot het met elkaar kennismaken		2.2	B
2.3	Legt de reden van het fluiten uit	2	2.3	E, A
2.4	Legt de reden van het wisselen uit	2	2.4	D, B, A
2.5	Geeft aanwijzingen gericht op veiligheid en sportiviteit	1	2.5	A
2.6	Geeft aanwijzingen gericht op techniek en tactiek	2	2.6	D
3	Toepassen van spelregels		3	
3.1	Start wedstrijd volgens de regels	2	3.1	E
3.2	Onderbreekt het spel als spelregels worden overtreden	1	3.2	E
3.3	Verduidelijkt beslissing met uitleg en standaardsignalen	2	3.3	E
3.4	Houdt zich aan regels voor begeleider	1	3.4	G
3.5	Straft bij overtredingen en wangedrag		3.5	E
3.6	Noteert scores		3.6	E
4	Begeleiden wedstrijden		4	
4.1	Kiest positie die waarneming mogelijk maakt		4.1	G, E, C
4.2	Onderbreekt het spel als de veiligheid in geding is	2	4.2	A
4.3	Communiqueert verbaal en non-verbaal		4.3	G
5	Samenwerken met andere begeleiders		5	
5.1	Houdt zich aan de gemaakte afspraken		5.1	G
5.2	Zorgt samen dat het spel plezierig, veilig en leerzaam is	1	5.2	A
5.3	Evalueert de wedstrijd met de andere begeleiders		5.3	G
6	Afhandelen van formaliteiten		6	
6.1	Vult voorafgaand aan de wedstrijd het formulier in		6.1	F
6.2	Vult na de wedstrijd naam, uitslag en evt. incidenten in		6.2	F
6.3	Rapporteert aan de aanwijzende commissie		6.3	F
7	Burgerschapscompetentie		7	
7.1	Gaat correct om met alle betrokkenen	1	7.1	G
7.2	Vertoont voorbeeldgedrag		7.2	G
8	Leercompetentie		8	
8.1	Reflecteert op eigen handelen	1	8.1	*
8.2	Houdt ontwikkelingen en spelregelwijzingen bij		8.2	G, E
8.3	Vraagt feedback en advies	1	8.3	*

* begeleidingsformulier

ANTWOORDEN BIJ DE OPDRACHTEN VAN HET WERKBOEK

Hieronder tref je de antwoorden van de opdrachten die bij het werkboek horen. Dit betekent overigens niet dat andere antwoorden niet ook goed kunnen zijn. Bij de meeste opdrachten zijn er namelijk meerdere antwoorden mogelijk. Verder wordt bij sommige opdrachten gevraagd naar de mening van de deelnemers. In dit geval is het antwoord opengelaten met "eigen invulling cursist". Ook zie je dat bij sommige antwoorden wordt verwezen naar de website van de KNHB of het informatiegedeelte van het werkboek. Tot slot adviseren wij de opdrachten uit het werkboek als huiswerk aan de deelnemers op te geven en deze in de bijeenkomsten kort te bespreken. Op deze manier kunnen de deelnemers makkelijk elkaars ervaringen en antwoorden uitwisselen en leren zij dus ook van elkaar.

Opdracht 1. Voorbereiden op wedstrijden

1.2 Afspraken met collega begeleider en teambegeleiders

Aandachtspunten wedstrijd

Bedenk voor jezelf in de rol van spelbegeleider twee aandachtspunten per kernwaarde (plezier, veilig en leerzaam) waar je jezelf in de wedstrijd (voornamelijk) op zal richten.

Antwoord:

Plezier:

- 1 Betrek alle spelers bij het spel
- 2 Voorkom een te groot verschil in speelsterkte

Veilig:

- 1 Voorkom "kluitjeshockey". Leg de spelers uit dat ze niet met zijn allen tegelijk naar de bal moeten gaan, maar dat ze het veld zo groot mogelijk moeten maken. Dit betekent dat je sommige spelers duidelijk moet wijzen op hun (oorspronkelijke) plaats.
- 2 Fluit het gebruik van de stick boven schouderhoogte direct af om het spel zo veilig mogelijk te houden.

Leerzaam:

- 1 Leg uit waarvoor je hebt gefloten
- 2 Leg uit welke opstelling het meest tactisch is en hoe spelers het beste kunnen vrijlopen

1.3 Begeleidersattributen

Wat neem je mee als begeleider?

Antwoord:

	Spelbegeleider	Teambegeleider
1	Fluit	Opstelling
2	Pen en papier	EHBO spullen
3	Bal	Reserve beetje
4	Hockeyschoenen	Reserve scheenbeschermers
5		

1.4 Kleding en schoeisel

Wat doe je aan (kleding/schoeisel) als begeleider?

Antwoord:

	Spelbegeleider	Teambegeleider
1	Comfortabele broek	Hockey/sport schoenen
2	Trui in afwijkende kleur	Comfortabele broek
3	Hockeyschoenen	Jack
4	Regenjack	Extra jack voor reserve speler

1.5 Speelveld

Het is de taak van de teambegeleiders dat zij - in overleg met de vereniging - voorafgaand aan de wedstrijd samen met de spelers het veld uitzetten. De spelbegeleider controleert of het speelveld voldoet aan de regels van het 3-, 6- of 8-tal hockey.

Als spel- en teambegeleider moet je dus weten hoe het speelveld eruit hoort te zien.

Teken hieronder een 3-, 6- en 8-tal veld (volledig ingericht, inclusief doelen en pionnen).

Antwoord:

zie informatie C (werkboek)

1.6 Voorbespreking

Als teambegeleider houd je een korte voorbespreking. Besef dat de invloed van een voorbespreking beperkt is. Ga dus geen lange verhalen of nieuwe dingen vertellen.

Geef in steekwoorden de twee punten aan die je voorafgaand aan de wedstrijd wilt bespreken.

Antwoord:

- 1 Blijf zoveel mogelijk op je eigen plaats staan.
- 2 Houd je stick op de grond zodat je niet te laat bent als je de bal krijgt aangespeeld.

1.7 Warming-up

Om goed aan de wedstrijd te beginnen is een warming-up belangrijk. Uiteraard moet deze afgestemd zijn op de doelgroep.

Opdracht: Bereid een warming-up voor en voer deze vervolgens in de praktijk uit.

Antwoord:

De KNHB heeft in samenwerking met partner Interpolis, VeiligheidNL en kinder- en sportfysiotherapeuten een warming-up programma ontwikkeld.

Opdracht 2. Omgaan met spelers

2.2 Kennismaking

Een wedstrijd kan alleen maar worden gespeeld als er twee teams zijn, samen maken en beleven ze de wedstrijd. Vandaar dat respect voor de tegenstander een belangrijk kenmerk van hockey is. Voorafgaand aan een wedstrijd geef je daarom de spelers en begeleiders de gelegenheid om kennis met elkaar te maken. Ook wordt er voor de wedstrijd een Shake Hands gedaan. Probeer door observatie en korte gesprekjes antwoorden te vinden op de volgende vragen.

Vragen

- Hoe kijken kinderen aan tegen teamgenoten en tegenstanders?

Eigen invulling cursist.

- Hoe laat je de teams met elkaar kennismaken?

Antwoord: Bijvoorbeeld door een gezamenlijke warming up.

- Wat doe je als begeleider om respectvolle omgang tussen spelers te bevorderen?

Antwoord: Bespreek samen met de spelers een aantal voorbeelden van zowel sportief als onsportief gedrag en maak hen ervan bewust dat iedereen meer plezier in het spel heeft als hockey binnen en buiten de lijnen sportief verloopt.

2.4 Wisselen

Met het wisselen van de spelers kun je als teambegeleider meerdere bedoelingen hebben. Zo is het mogelijk dat je iedereen evenveel wilt laten spelen, dat je even iets wilt uitleggen, dat je de speler wilt laten uitrusten en/of afkoelen.

Vragen

- Om welke reden(en) wissel jij spelers?

Antwoord:

- Een speler is moe
- Het team is te groot waardoor het eerlijker is als iedereen een keer wisselt
- Een speler extra aanwijzingen geven

- Hoe leg je de reden(en) van wisselen uit?

Antwoord: Leg duidelijk de reden van het wisselen uit, maar breng de boodschap wel positief. Het is niet de bedoeling dat een speler het gevoel krijgt dat hij vanwege zijn prestatie gewisseld wordt.

2.5 Veiligheid en sportiviteit

Zoals eerder aangegeven is veiligheid een van de kernwaarden. Ook sportiviteit hoort bij hockey.

Vragen

- Op welke manier heb je gezorgd voor de veiligheid van de spelers en jezelf?

Antwoord: Laat de spelers voorafgaand aan de wedstrijd hun sieraden afdoen en geef zelf het goede voorbeeld hiervan.

- Op welke punten heb je sticks en kleding gecontroleerd?

Antwoord: Stick gecontroleerd bij de krul. Vaak wordt bij de jongste jeugd de stick ook op straat gebruikt waardoor deze beschadigd kan raken (gevaarlijk tijdens hockey). Kleding en schoenen gecontroleerd (geen losse veters en loshangende onderdelen).

- Wat heb je gedaan om de sportiviteit te bevorderen?

Antwoord: Laat bijvoorbeeld alle spelers na afloop een handje geven aan de tegenstanders en de spelbegeleiders om hen te bedanken voor het spelen//fluiten. Geef de spelers een compliment als zij zich sportief hebben gedragen.

2.6 Het spel (techniek en tactiek)

Aanwijzingen met betrekking tot techniek en tactiek in een wedstrijd hebben vaak betrekking op de veiligheid.

Vraag

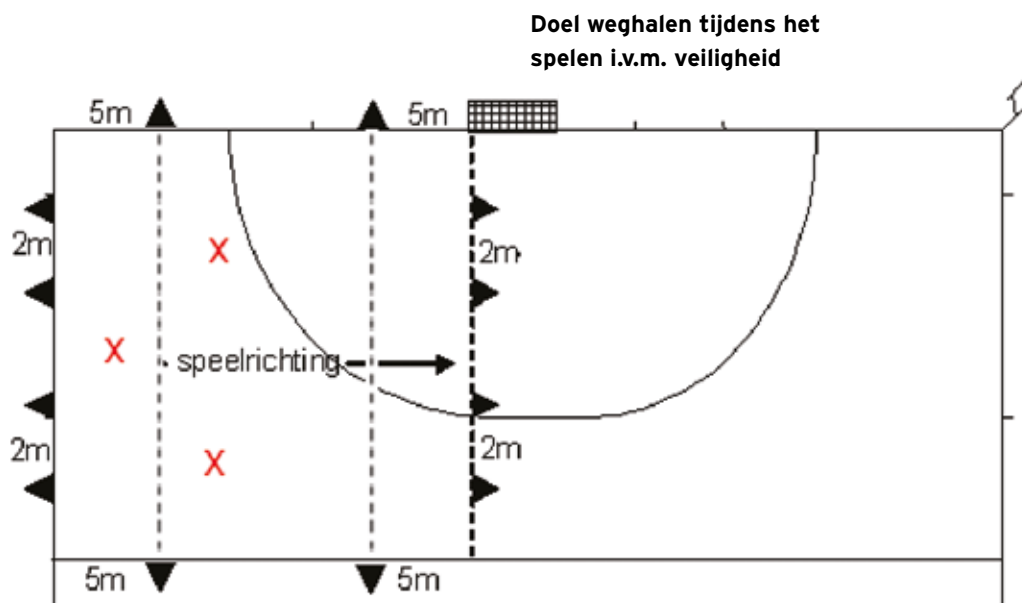
- Welke technische en tactische aanwijzingen gericht op het veilig maken en houden van de wedstrijd kun je geven? (denk aan stickvoering, kluitjeshockey, etc.)

Antwoord:

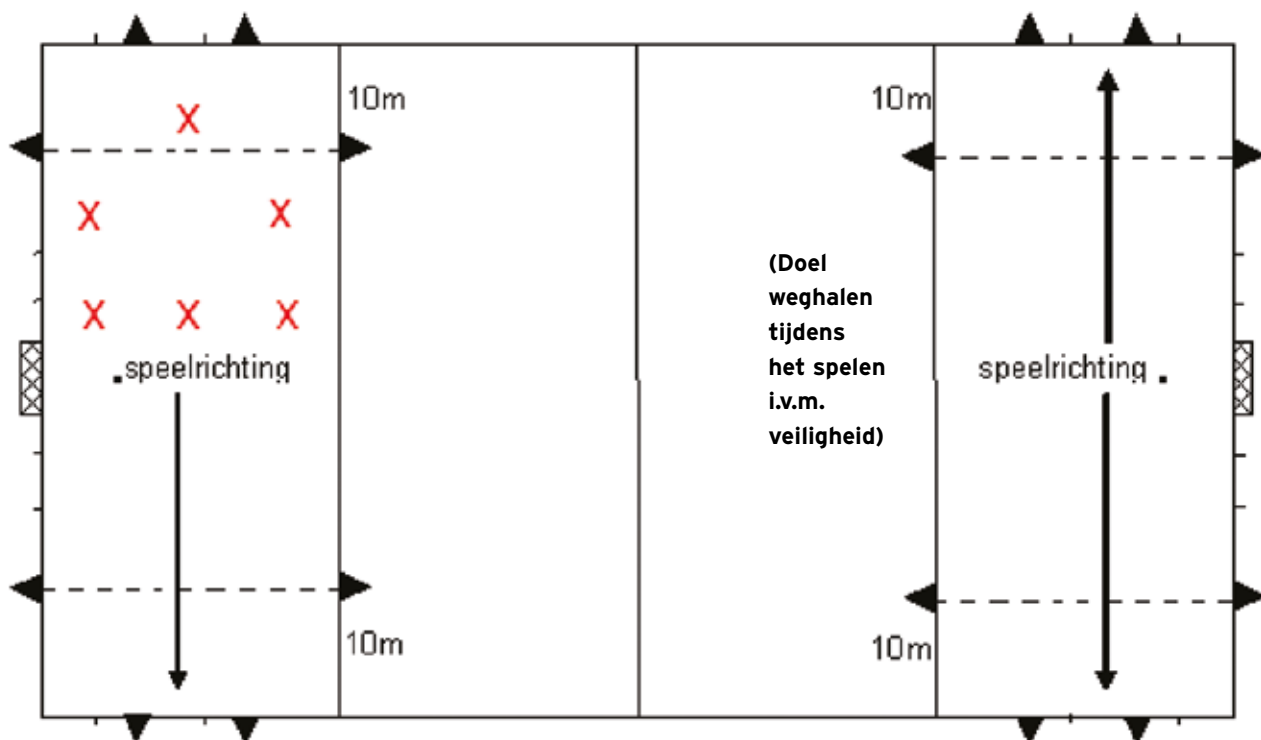
1. Handen uit elkaar houden; brede stickvoering
2. Stick op de grond houden
3. Stick niet boven schouderhoogte houden
4. Vrij lopen
5. Veld zo groot/breed mogelijk maken. In geval van kluitjeshockey de spelers wijzen op hun juiste positie.
6. Uitleg bij gevaarlijke spelsituaties geven. Bijvoorbeeld per ongeluk hoog spelen. De reden dat de bal vaak ongelukkig via de stick de lucht in gaat, is dat de speler de stick verkeerd vasthoudt.

Opdracht: Teken de beginopstelling voor 3-, 6- en 8-tal hockey.

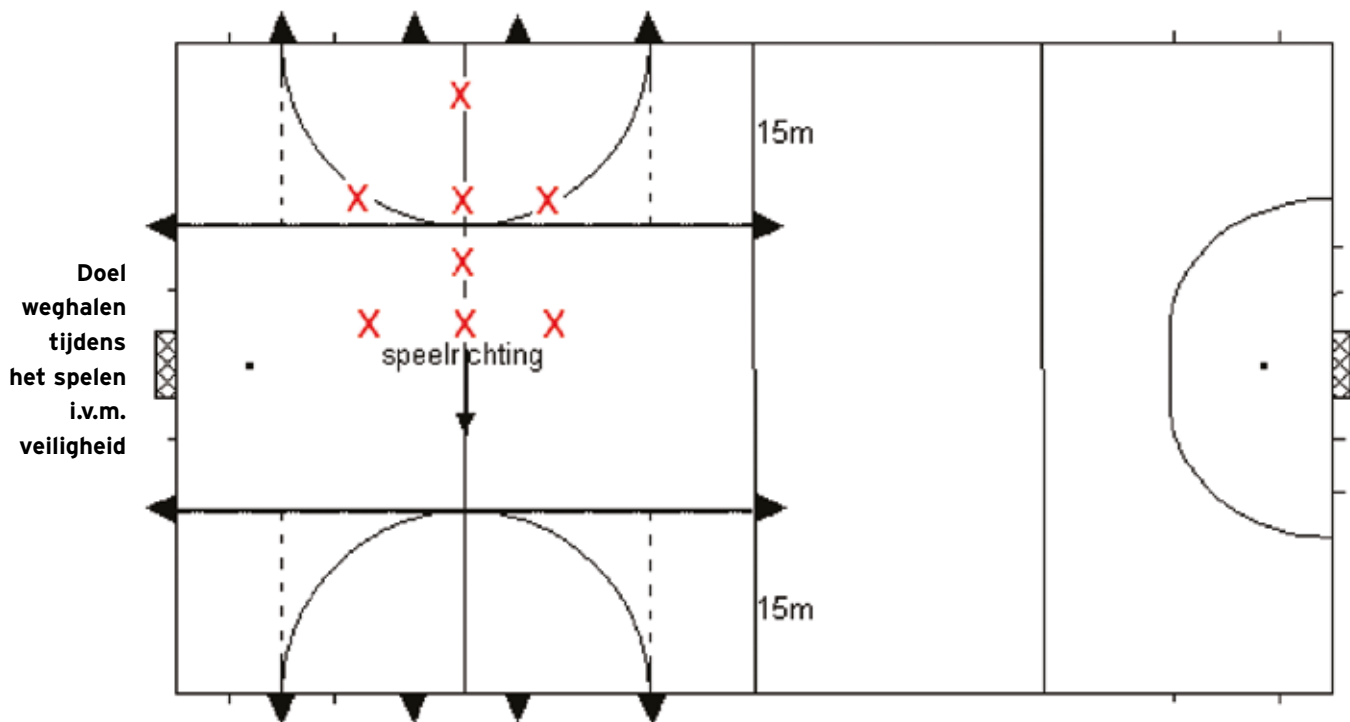
3-talhockey

6-talhockey

8-tal hockey

Opdracht 3. Toepassen van spelregels

3.2 Spelregels

Beide teams spelen beter en leuker als de regels goed worden toegepast.

Opdracht

- Bespreek met je mede-begeleiders welke criteria je hanteert bij shoot.
- Bespreek met je mede-begeleiders welke criteria je hanteert bij afhouden

Antwoord shoot

Definitie shoot: de bal met je lichaam (been, voet, arm, hand, lijf) stoppen of voortbewegen.

Criteria:

- Fluit het spel niet dood; fluit niet voor elke keer dat er shoot wordt gemaakt maar fluit alleen in de gevallen dat er duidelijk sprake is van shoot en/of er in een korte tijd veel shoot wordt gemaakt.

- Voordeelregel: indien een speler per ongeluk de bal met zijn voet raakt en de tegenstander geen nadeel van deze overtreding ondervindt, kan de voordeelregel worden toegepast. Dit betekent dat er niet gebloten wordt en het spel wordt doorgespeeld. Voorbeeld van voordeel: speler krijgt bal tegen zijn lichaam, maar de tegenstander blijft hierdoor wel in balbezit. De tegenstander heeft in dit geval meer voordeel als er wordt doorgespeeld dan dat er wordt afgebloten en de bal opnieuw genomen moet worden.
- Fluit in het doelgebied strenger voor shoot dan in het midden van het veld. Het mag niet zo zijn dat er gescoord wordt, doordat de bal met de voet gespeeld wordt of dat een doelpunt wordt voorkomen doordat een verdediger er met de voet voor staat. In dit laatste geval krijgt de aanvallende partij een vrije slag op de lijn van het doelgebied.
- Fluit bij 8-tallen (hoger spelniveau) strenger voor shoot dan bij 3-en 6-tal hockey.

Antwoord afhouden

Criteria:

Een speler mag een tegenstander niet belemmeren in een poging de bal te (gaan) spelen door:

- tussen hem en de bal de lopen of te (gaan) staan
- de bal met lichaam af te schermen
- hem met lichaam te blokkeren/ hinderen

Geef uitleg als er duidelijk sprake is van afhouden en gevaarlijk spel hieruit voort vloeit. Reden dat afhouden vaak tot gevaarlijk spel leidt is dat de speler de bal uit stilstand slaat terwijl een andere speler achter hem staat om de bal proberen af te pakken.

Let op: toepassing van de voordeelregel is voor het elftal hockey vaak al heel lastig. Neem daarom extra tijd om deze regel aan de Jongste Jeugd en G/LG-hockeys duidelijk uit te leggen.

3.4 Regels spel- en teambegeleider

Opdracht

Geef bij de volgende situaties aan wat de regels zijn voor de team- en spelbegeleider

- Gevaarlijke spelsituatie

Antwoord:

Teambegeleider: Wissel - indien noodzakelijk - de speler die een gevaarlijke overtreding maakt en leg hem uit wat hij verkeerd deed en hoe hij dit in het vervolg kan voorkomen. Vaak ontstaat een gevaarlijke situatie doordat de speler bijvoorbeeld zijn stick verkeerd vast houdt.

Spelbegeleider: Affluiten voor gevaarlijk spel (o.a. sticks, hoog, hakken, duwen enz.) en vervolgens het spel even kort stil leggen om uit te leggen waarom je hebt afgefloten. Omdat vaak niet alle spelers de overtreding hebben gezien, is goed om de betreffende overtreding nog een keer na te doen. Op deze manier onthouden ze de gevaarlijke spelsituaties ook beter en is de kans dat het daarna nog een keer gebeurt kleiner.

- Gewonde speler

Antwoord:

Teambegeleider: Haal de gewonde speler uit het veld. Koel -indien noodzakelijk- de verwonding met ijs en stel de speler gerust.

Spelbegeleider: Leg het spel stil zodat de teambegeleider de gewonde speler van het veld kan halen. Leg vervolgens aan de overige spelers uit wat er mis ging en hoe dit eventueel in het vervolg voorkomen kan worden. Daarna het spel weer hervatten.

- Naderend onweer

Antwoord:

Teambegeleider: Verzamel alle spelers en keepers en neem hen mee naar het clubhuis.

Spelbegeleider: Leg het spel stil en leg uit dat het wegens naderend onweer te gevaarlijk is om verder te spelen. Ga samen met de teambegeleiders en spelers naar het clubhuis.

- Wisselen spelers

Antwoord:

Teambegeleider: Wissel de spelers volgens het geplande schema en/of eigen inzicht. Redenen van wisselen kunnen zijn: aanpassing opstelling, blessure of vermoeidheid speler, te groot team, uitleg spelsituatie/ techniek enz.

Spelbegeleider: zorg dat er op de juiste manier wordt gewisseld (juiste moment en juiste plaats) en controleer of na de wissel het juiste aantal spelers in het veld staat.

3.5 Overtredingen en wangedrag

Opdracht

Leg aan je mede-begeleiders uit wat jij verstaat onder:

- “bolle” kant

Antwoord:

Het spelen van de bal met de “bolle” kant.

- bal op het lichaam

Antwoord:

Het stoppen of voortbewegen van de bal met je lichaam (been, voet, arm, hand, lijf).

- afhouden

Antwoord:

Het afhouden van een tegenstander (zelf tussen de bal en de tegenstander gaan staan).

- stick hakken

Antwoord:

Het opzettelijk slaan op de stick of stick haken.

- hinderen

Antwoord:

Het hinderen van een tegenstander. Bijvoorbeeld: duwen, omver lopen, pootje haken.

- verbaal wangedrag

Antwoord:

Schelden naar de spelers of spelbegeleider

3.6 Scores

De ervaring leert dat er na afloop soms verwarring kan ontstaan over de eindstand. Het is daarom aan te raden dat zowel de spel- als teambegeleiders de score bijhouden. Deze wordt na de wedstrijd op het Digitale Wedstrijdformulier (DWF) ingevuld.

Vraag

- Hoe houd jij de score bij?

Antwoord:

Op een schrijfblokje (bijvoorbeeld doelpunten turven).

Opdracht 4. Begeleiden van wedstrijden

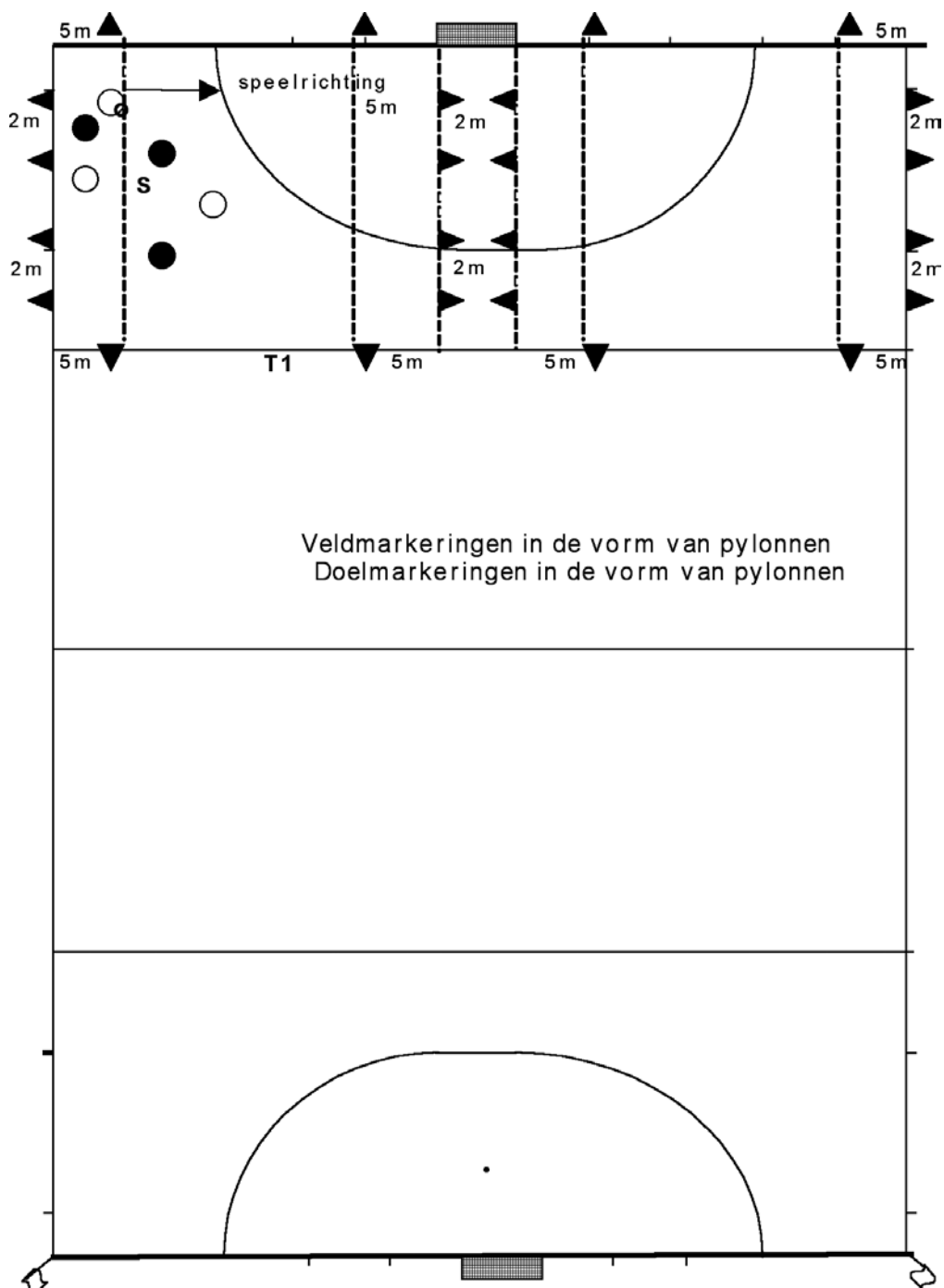
4.1 Positie spelbegeleider

Opdracht

- Teken op onderstaand speelveld de plaats van de teambegeleiders (T1 en T2) in.
- Teken gezien de spelsituatie de positie van de spelbegeleiders (S1 en S2) in.

Let op: Het is hierbij van belang dat je de teambegeleiders altijd buiten het speelveld plaatst en de spelbegeleider zo tekent dat alle spelers binnen zijn blikveld vallen.

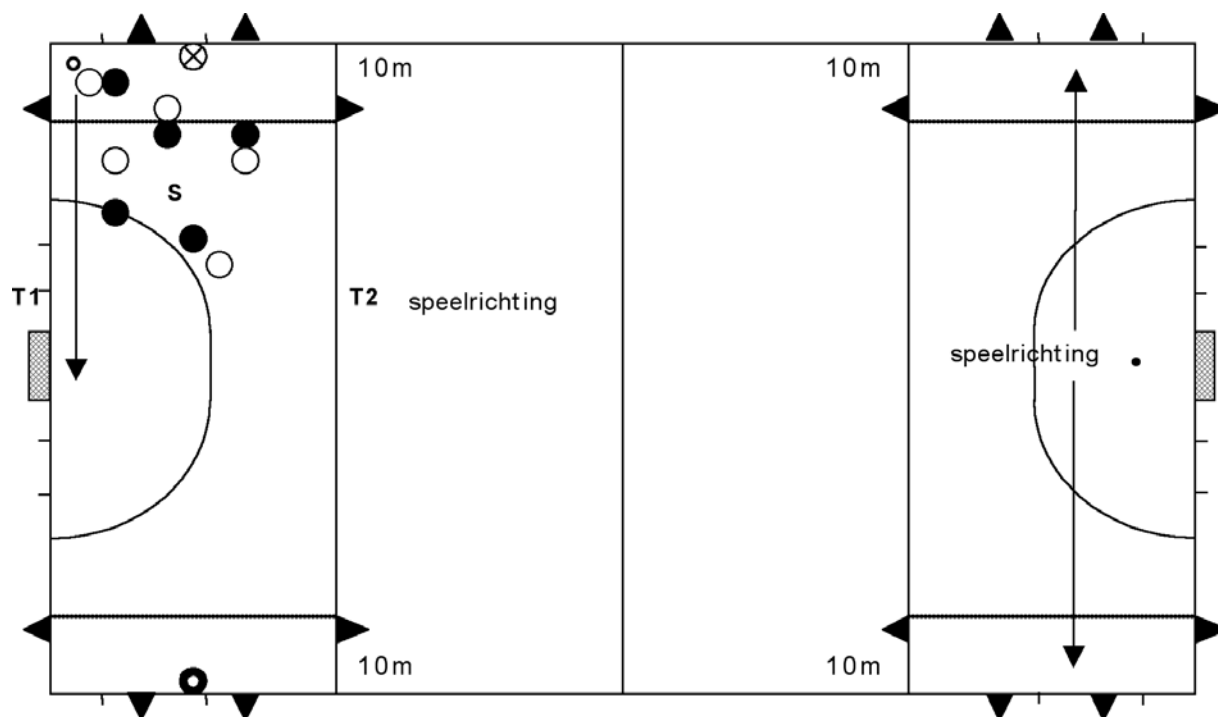
3-talhockey

6-tal hockey

Teken op onderstaand speelveld de plaats van de teambegeleiders (T1 en T2) in.

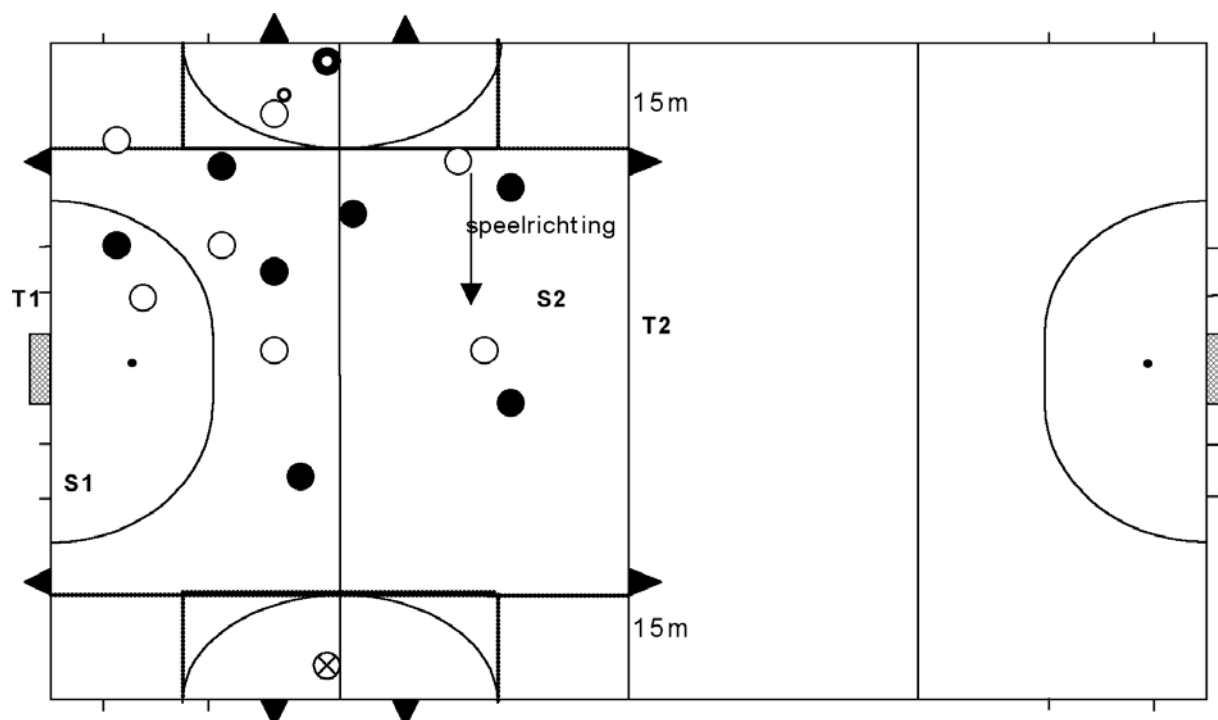
Teken gezien de spelsituatie de positie van de spelbegeleiders (S1 en S2) in.

8-tal hockey

Teken op onderstaand speelveld de plaats van de teambegeleiders (T1 en T2) in.

Teken gezien de spelsituatie de positie van de spelbegeleiders (S1 en S2) in.

4.2 Veiligheid

Vraag

- Wat was de onveilige **situatie**?

Voorbeelden:

- Losse veters
- Kluitjeshockey
- Het verkeerd vasthouden van de stick waardoor de bal gemakkelijk omhoog gespeeld wordt
- Het zwaaien met de stick
- Het dragen van sieraden
- Welke **taak** had jij? (spelbegeleider of teambegeleider)
- Welke **actie** heb jij ondernomen? (spelbegeleider of teambegeleider)

Antwoord:

- Het controleren of alle spelers hun veters hebben gestrikt (teambegeleider)
- Spelers op hun juiste positie (terug)zetten (spelbegeleider)
- Spelers uitleg geven over het vasthouden van hun stick (spelbegeleider)
- Het in bewaring nemen van sieraden (teambegeleider)
- Wat was het **resultaat** van jouw actie?

Antwoord:

Het spel op een veilige wijze vervolgen.

- Wat heb je ervan geleerd? (**reflectie**)

Antwoord:

Jonge spelers hebben een kort concentratievermogen. Houd de spelers daarom goed bij de les en herhaal sommige zaken. Help hen bijvoorbeeld met het aanleren van de juiste techniek en de juiste positie in het veld. Controleer ook altijd voorafgaand aan de wedstrijd of alle veters goed zijn gestrikt en of de spelers geen sieraden of horloges meer dragen.

Opdracht 5. Samenwerken met andere begeleiders

5.1 Houden aan afspraken

Samen met de andere begeleiders zorg je voor het goede verloop van de wedstrijd. Bij 1.2 en 4.2 ging het over het maken en nakomen van afspraken met betrekking tot de drie kernwaarden (veilig, plezier en leerzaam).

Vragen

- Wat kun je doen om elkaar te helpen dat alle afspraken worden nagekomen?

Antwoord:

Maak een verdeling van alle taken die uit de afspraken voortvloeien zodat alle begeleiders weten wie voor welke taak verantwoordelijk is.

- Hoe ga jij om met feedback?

Antwoord:

Feedback is een kans om iets te leren. Door goed te luisteren, toelichting te vragen en vervolgens te bedenken wat je ermee gaat doen, kun je bepaalde situaties in het vervolg verbeteren.

5.2 Veilig, plezier en leerzaam

De drie kernwaarden kun je nu wel dromen. Toch komt het nog steeds voor dat er sprake is van onveilige, onplezierige of niet leerzame situaties. Als het verschil in speelsterkte te groot is, grijpt de spelbegeleider in onderling overleg met de teambegeleiders in.

Opdracht

- Bespreek hoe te handelen in geval de volgende situaties zich voordoen.

Situatie 1. Gevaarlijk of hinderlijk zwaaien met de stick/Stick hakken

Zie antwoord opdracht 3.4:

Teambegeleider: Wissel - indien noodzakelijk - de speler die een gevaarlijke overtreding maakt en leg hem uit wat hij verkeerd deed en hoe hij dit in het vervolg kan voorkomen. Vaak ontstaat een gevaarlijke situatie doordat de speler bijvoorbeeld zijn stick verkeerd vast houdt.

Spelbegeleider: Affluiten voor gevaarlijk spel (o.a. sticks, hoog, hakken, duwen enz.) en vervolgens het spel even kort stil leggen om uit te leggen waarom je hebt afgefloten. Omdat vaak niet alle spelers de overtreding hebben gezien, is goed om de betreffende overtreding nog een keer na te doen. Op deze manier onthouden ze de gevaarlijke spelsituaties ook beter en is de kans dat het daarna nog een keer gebeurt kleiner.

Situatie 2. Spelen van een hoge bal

Antwoord:

Afhankelijk van de situatie beoordelen of de hoge bal gevaarlijk is. Een bal die iets boven enkelhoogte in een kluitje van spelers geslagen wordt, leidt sneller tot gevaarlijk spel dan een zelfde bal die in de vrije ruimte wordt geslagen/gepusht.

Indien sprake is van gevaarlijk spel: affluiten en vrije slag voor de tegenpartij.

Situatie 3. Duwen of ander lichamelijk contact

Spelbegeleider: Affluiten voor duwen of ander lichamelijk contact, het spel even kort stil leggen, uitleggen waarom je hebt afgefloten en tot slot vrije slag voor de tegenpartij.

Situatie 4. Spelplezierbevorderende maatregelen:

Opties voor de sterkere partij:

- De spelbegeleider gaat strenger fluiten voor de sterkere partij
- De sterkere partij verandert de opstelling
- Iedere speler van de sterkere partij mag, zodra hij/zij in balbezit komt, de bal maximaal 3x raken.

Opties voor de zwakkere partij:

- De spelbegeleider geeft meer (technische en/of tactische) aanwijzingen aan de zwakkere partij
- De zwakkere partij mag een extra veldspeler inzetten

Let op: De spelbegeleiders hebben een aantal opties voor spelplezierbevorderende maatregelen waaruit ze een keuze kunnen maken die het meest geschikt is voor de situatie die zich op het veld voordoet. Het is belangrijk dat spel- en teambegeleiders deze opties voorafgaand aan iedere wedstrijd met elkaar bespreken en communiceren naar de teams.

Combineer de opties voor de sterkere en zwakkere partij ook vooral!

Zo wordt de wedstrijd voor beide partijen plezierig afgesloten.

Voor het G- en LG-hockey zijn er extra aandachtspunten:

- uitzonderingen van individuele spelers
- een beschermde speler (alléén bij LG-hockey)
- 3x overspelen voor 6- en 8-tallen (alléén bij G-hockey)

Opdracht 6. Samenwerken met andere begeleiders

6.2 Incidenten

Vraag

- Welke incidenten zou je vermelden op het wedstrijdformulier?

Antwoord:

Ongewenst gedrag van teambegeleiders en ouders langs de lijn.

Ongewenst gedrag van individuele speler(s). Bijvoorbeeld: uit frustratie gooien met stick.

6.3 Rapportage

Bij misstanden is het belangrijk dat de commissie die over de wedstrijden van de Jongste Jeugd of G/LG-hockey in de vereniging gaat, wordt geïnformeerd. Voor in het werkboek heb je aangegeven wie het aanspreekpunt voor jou in de vereniging is. Is dit ook het aanspreekpunt voor het melden van eventuele misstanden? Zo nee: vul hieronder de gegevens in van het aanspreekpunt voor misstanden.

Tip opleider: geef op de eerste bijeenkomst aan wie het aanspreekpunt hiervoor is en laat het in het werkboek invullen.

Opdracht 7. Geven van het goede voorbeeld

7.1 Betrokkenen

Als spel- en teambegeleider heb je naast de spelers te maken met nog veel meer personen. In dit werkboek zijn er ter sprake gekomen je collega-begeleiders en je aanspreekpunt(en) binnen de vereniging. De praktijk zal uitwijzen dat er nog meer mensen een rol spelen. Denk bijvoorbeeld aan ouders.

Opdracht

- Vul onderstaande lijst in en aan.

Betrokkenen Jongste Jeugd en G-/LG-hockeys

Functie

Naam

Contact houden met de
ouders van het team

ontact houden met de

Jongste Jeugd en/of G/LG-commissie

Contact houden met de
trainer van het team

7.2 Voorbeelden

Hockeyverenigingen hechten aan goede omgangsvormen. Respect voor elkaar en de begeleiders zijn belangrijke uitgangspunten. De KNHB heeft regelmatig campagnes om dit blijvend onder de aandacht te houden.

Vragen

1 Welke afspraken maak jij met je team en de ouders over:

- a) omgang met elkaar

Antwoord:

- Iedereen in het team is gelijk. De spits die vaak scoort is dan ook niet belangrijker/beter dan de speler die op de positie rechtsachter soms wordt gepasseerd.
- Je valt spelers uit je eigen team nooit af. Geen commentaar als je teamgenoot bijvoorbeeld een keer een slechte bal slaat.

b) omgang met begeleiders

Antwoord:

Respect en begrip voor de beslissingen van de spelbegeleiders. Geen commentaar op de beslissingen van de begeleider. Als je iets niet begrijpt, loop dan rustig naar de spelbegeleider toe zodat hij kan uitleggen waarom hij heeft gefloten.

c) omgang met tegenstanders

Antwoord:

Sportief en respectvol gedrag richting de tegenstanders. Duwen/lichamelijk contact en verbaal wangedrag is niet toegestaan. Geef de tegenstanders en de spelbegeleiders na afloop van de wedstrijd een hand om hen te bedanken voor het spelen/ fluiten.

2 Hoe houd je jezelf aan de gemaakte afspraken?

Antwoord:

Bespreek tijdens de teambespreking alle gemaakte afspraken en bekijk of jij en/of alle spelers zich ook hieraan hebben gehouden.

Opdracht 8. Nadenken over eigen handelen

Wat heb je geleerd van de opleiding?

8.1 Zelfreflectie

Vul na een wedstrijd die je hebt begeleid het begeleidingsformulier voor jezelf in.

Welke aandachtspunten noteer je voor de volgende wedstrijden?

Eigen invulling cursist. (Het zijn de punten die tijdens de wedstrijd als lastig worden ervaren en/of beter konden en waar je dus extra op wilt letten)

8.2 Ontwikkelingen en spelregelwijzigingen

Hoe houd jij je op de hoogte van ontwikkelingen en spelregelwijzigingen?

Antwoord:

- Overleg met collega begeleiders binnen de vereniging
- Informatie website KNHB
- Informatie scheidsrechterscommissie

ORGANISATIE OPLEIDING

Inleiding

De opleiding Spel- en teambegeleiding is een laagdrempelige opleiding die de vereniging organiseert en ook binnen de eigen vereniging plaatsvindt. Wanneer je als vereniging een opleiding wil organiseren, is het belangrijk dat dit onderdeel uitmaakt van het verenigingsbeleid en past binnen het grotere geheel van werving, opleiding, begeleiding, behoud en waardering. Op deze manier kan structureel aandacht besteed worden aan de spel- en teambegeleiding van de Jongste Jeugd en G/LG-hockeyers.

Werving deelnemers

De werving hangt mede samen met de behoefte van de vereniging aan spel- en teambegeleiders en belangstelling van ouders voor de opleiding. Het is aan de vereniging om gericht te werven, dus op uitnodiging (bijvoorbeeld vrijwilligers die al actief zijn), per team of kiezen voor open inschrijving. Naast de vraag wie de deelnemers zijn, is het ook van belang om na te denken over de omvang van de opleidingsgroep. Beide vragen hebben consequenties voor de inhoud en opzet van de opleiding. Als de opleidingsgroep bestaat uit ouders zonder hockeyervaring zal de inhoud er anders uitzien dan bij ouders met hockeyervaring. Voor alle deelnemers moet er een praktijkplek zijn (zie volgende punt), hier moet bij de omvang van de opleidingsgroep dus rekening mee worden gehouden. Ook de actieve aanpak tijdens de bijeenkomsten maakt dat er sprake is van een gelimiteerd aantal deelnemers per opleiding. Het advies is maximaal 16 deelnemers. Zowel de samenstelling als de omvang van de opleidingsgroep moet vooraf besproken te worden met de opleider vanwege genoemde inhoudelijke en onderwijskundige consequenties. Verder is het advies om voldoende tijd te nemen tussen de werving en startbijeenkomst.

Praktijkplekken

Het is de bedoeling dat alle deelnemers direct na de startbijeenkomst aan de slag kunnen in de rol van spel- en/of teambegeleider. Dit betekent dat voor de start van de opleiding nagedacht moet zijn over de plekken waar de deelnemers aan de slag kunnen. Er zijn meerdere mogelijkheden:

- deelnemers worden gekoppeld aan een ervaren spel- of teambegeleider (deze kan dan ook de rol van praktijkbegeleider op zich nemen);
- deelnemers worden (in tweetallen) gekoppeld aan een Jongste Jeugd- of G/LG-hockeyteam (de begeleider van het team treedt op als praktijkbegeleider). Bij voorkeur wordt gestart bij een 3-tal of 6-tal.

Opleider

De opleider is verantwoordelijk voor de inhoud van de opleiding en de aansturing van de praktijkbegeleiders. Het is aan te bevelen dat een vereniging over eigen opleiders beschikt. Een opleider moet zowel over inhoudelijke als didactische kwaliteiten te beschikken. Inhoudelijk betekent het dat de opleider ervaring moet hebben op het gebied van spel- en teambegeleiding van jongste jeugd. In didactisch opzicht moet de opleider in staat zijn om aan te sluiten bij de cursist. Het gaat erom dat de deelnemers op een actieve manier aan het leren worden gezet. Het stellen van vragen en het geven van (praktijk)opdrachten stimuleren het leren. Opleiders kunnen voor ondersteuning terecht bij de KNHB.

Bijeenkomsten

Het is van belang dat de data van de bijeenkomsten in overleg met de opleider worden ge-pland. Tussen de eerste en tweede bijeenkomst moet minimaal een maand zitten voor het leren in de praktijk. Voor de bijeenkomsten is zowel een rustige 'theorieruimte' noodzakelijk als de mogelijkheid om gebruik te maken van een hockeyveld, zodat theorie en praktijk kunnen worden afgewisseld. De theorieruimte moet ruim genoeg zijn om in groepjes te werken en er moet een flap-over of whitebord aanwezig zijn. Daarnaast is het mogelijk dat de opleider gebruik wil maken van een beamer met laptop. Voor de eerste bijeenkomst moeten ook de praktijkbegeleiders (zie volgende punt)

worden uitgenodigd. Tijdens de tweede bijeenkomst zijn ze uiteraard ook welkom alleen hebben ze dan geen expliciete rol.

Praktijkbegeleiders

Praktijkbegeleiders zijn van cruciaal belang voor het slagen van de deelnemers/opleiding. Omdat het een nieuwe rol is, kost het vinden en voorbereiden van (potentiële) praktijkbegeleiders tijd. De opleider (en de KNHB) kan hierbij helpen. Praktijkbegeleiders zijn ervaren begeleiders jongste jeugd die het leuk vinden en tijd hebben om maximaal 3 deelnemers te begeleiden. Het begeleiden bestaat uit het geven van feedback aan de hand van de punten op het begeleidingsformulier. Het is niet de bedoeling dat de praktijkbegeleiders zelf kennis en vaardigheden gaan overdragen, hier voor zijn de bijeenkomsten bedoeld. Als praktijkbegeleiders constateren dat belangrijke kennis en vaardigheden ontbreken bij de deelnemers dan geven zij dit door aan de opleider. Houd bij de planning rekening met een bijeenkomst voor de (potentiële) praktijkbegeleiders voorafgaand aan de opleiding. Gedurende de opleiding is het handig om contactmomenten te plannen met en tussen opleider en praktijkbegeleider.

Afronding opleiding

Het lijkt nog ver weg maar het is nodig om vooraf na te denken over de afronding van de opleiding. Hoe wilt u de opgeleide begeleiders waarderen voor het volgen van de opleiding en hun inzetbaarheid als begeleider? Mogelijke suggesties zijn een T-shirt, fluit, gezellige avond, certificaat. Tevens moet duidelijk zijn hoe de afronding geschiedt. Een vereniging is in overleg met de opleider vrij om dit te bepalen.

Contact en hulp KNHB

De verantwoordelijkheid voor de organisatie van de opleiding ligt bij de vereniging. Echter, bij vragen of problemen kan contact opgenomen worden met de portefeuillehouder Jongste Jeugd van het district of met de projectleider aangepast hockey bij de KNHB.

CHECKLIST VOOR OPLEIDERS EN ORGANISATOREN

Deze checklist is een hulpmiddel bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van de opleiding. Bij elke actie kan de vraag worden gesteld hoe deze actie uit te voeren en met welk resultaat. Uiteraard kunnen er acties worden toegevoegd of geschrapt. Voor een nadere toelichting op de genoemde actie wordt verwezen naar de voorgaande informatie.

CHECK	ACTIE	DOOR	DEADLINE
	Beslissen om opleiding te gaan verzorgen		
	Controleren gedragenheid opleiding		
	Aanwijzen organisator		
	Aanwijzen opleider		
	Werven praktijkbegeleiders		
	Beslissen omvang opleidingsgroep		
	Werven deelnemers		
	Regelen praktijkplekken deelnemers		
	Vaststellen data bijeenkomsten		
	Reserveren accommodatie		
	Vorbereiden praktijkbegeleiders		
	Koppelen van deelnemers aan praktijkbegeleiders		
	Beslissen over wijze van afronden		
	Vorbereiden bijeenkomst 1		
	Verzorgen bijeenkomst 1		
	Begeleiden deelnemers in de praktijk		
	Bespreken voortgang deelnemers		
	Vorbereiden bijeenkomst 2		
	Afronden opleiding met deelnemers		
	Evalueren opleiding		
	Uitdragen van resultaten		
	Begeleiden opgeleide begeleiders		

MEER INFORMATIE

Website KNHB

- *Spelregels*
(Spel)regels 3-, 6- en 8-tallen
(Spel)regels zaalhockey
- *Districtsinformatie*
Noord-Holland
Noord Nederland
Oost Nederland
Midden Nederland
Zuid-Holland
Zuid Nederland
- Sportiviteit & Respect
- Overige informatie is te vinden in de toolkit begeleiding Jongste Jeugd en G-/LG-hockey.